

De lijstensamenstelling in de PVV

door Maurice BOEYNAEMS

Hoogleraar Koninklijke Militaire School.

Met het oog op de wetgevende en provinciale verkiezingen dienen, volgens artikel XV der nationale partijstatuten, de aanwijzing van de kandidaten voor de poll en de vaststelling van de definitieve lijst der kandidaten te geschieden met inachtneming van de als verplicht geldende beschikkingen die bepaald zijn in de statuten van de betrokken groepen (1).

Niemand kan kandidaat zijn zonder voorafgaandelijk een verklaring ondertekend te hebben, waarbij hij zich op zijn erewoord ertoe verbindt de resultaten van de poll te eerbiedigen en in geen enkele omstandigheid daden te stellen die strijdig zijn met het belang van de Partij.

Vooraleer de lijst van de kandidaten voor de wetgevende verkiezingen is voorgelegd, hetzij aan de poll, hetzij aan de beslissing van het bevoegd comité van het betrokken kiesgebied, wordt de lijst van de kandidaten voor de poll in alfabetische volgorde voorgelegd aan de goedkeuring van het Vast Comité van de Partij.

Nu rijst de vraag in welke mate de partijleden in feite inspraak hebben bij de lijstensamenstelling met het oog op de wetgevende verkiezingen van 7 november 1971.

Uitgezonderd de pogingen om in het arrondissement Brussel tot een eenheidslijst te komen en de door Vanaudenhove voorgestelde wisseloplossing is er nergens, althans volgens de beschikbare gegevens, sprake van een tussenkomst van de hogere nationale partijinstanties.

Of de kandidaten aangewezen worden door een algemene poll, door het federaal comité of door het arrondissementeel hoofdbestuur zal achtereenvolgens onderzocht worden in de onderscheiden arrondissementen.

(1) Nationale Statuten, aangenomen door het Congres van Luik op 22 en 23 januari 1966. Doc. N/2925.

Provincie Antwerpen.

Arrondissement Antwerpen.

De lijstensamenstelling wordt vooral beïnvloed door het verdwijnen van het politieke toneel van de uittredende senator Lilar, oud-vice-eerste minister en typische vertegenwoordiger van de franssprekende Antwerpse bourgeoisie (6289 voorkeurstemmen in 1968) die zich vrijwillig terugtrekt en niet ingaat op het voorstel van het bestuur van de PVV-arrondissementsfederatie om buiten poll opnieuw als lijstaanvoerder voor de Senaat op te treden. Op een persconferentie ingericht door de federatie verklaart hij de plaats te ruimen voor de opkomende generatie (2).

Tijdens een vergadering van de PVV-Antwerpen op 30 september worden Grootjans en Boey door het federaal comité respectievelijk als lijsttrekkers voor de Kamer en Senaat aangewezen. De verdere samenstelling van de lijsten wordt op 8 oktober voltooid (3).

De lijst voor de Kamer ziet er als volgt uit :

1. Grootjans, uittredend volksvertegenwoordiger (14.384 voorkeurstemmen in 1968, oud-minister, gemeenteraadslid van Antwerpen).

2. Poma, uittredend gecoöpteerd senator, oud-voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond, die zijn strijdplaats voor de Senaat verlaat en zich weet te plaatsen vóór van Lidth de Jeude.

3. Georges van Lidth de Jeude, uittredend volksvertegenwoordiger, Franstalige, oud-gemeenteraadslid van Antwerpen (2.775 voorkeurstemmen in 1968).

De laatste plaats op de lijst gaat naar Vanderlinden, Franstalig, gesteund door de Vereniging der Franssprekende Vlamingen (4). Als eerste kandidaat-plaatsvervanger fungeert Paulus.

In 1968 bekwam deze lijst 72.671 stemmen en drie verkozenen (Grootjans, Boey, van Lidth de Jeude).

De lijst voor de Senaat vertoont volgend beeld :

1. Boey, uittredend volksvertegenwoordiger uit Antwerpen (3.515 voorkeurstemmen in 1968) en voorzitter van de arrondissementsfederatie.

2. De Munck, Zwijndrecht, katholiek van Waalse oorsprong die een plaats opklimt en nu de strijdplaats bekleedt (3.887 voorkeurstemmen in 1968).

(2) *La Libre Belgique*, 15 oktober 1971, blz. 2, col. 7.

(3) *De Nieuwe Gazet*, 1 oktober 1971, blz. 4, col. 7.

(4) *Courrier hebdomadaire du C.R.I.S.P.*, nr 538, 4 november 1971, blz. 18.

Als eerste plaatsvervanger vinden we Van Den Abeelen gesteund door de Vereniging van de Franssprekende Vlamingen (5).

De lijst bekwam in 1968, 69.752 stemmen en 1 verkozene (Lilar).

Wat opvalt is de verdwijning van de lijst van De Baeck gecoöpteerd senator. Deze unitair gezinde oud-CVP-er speelde tot hiertoe als jurist een belangrijke rol in het Parlement (6).

Alles samengenomen betekent dat, ondanks het ontbreken van een poll, een belangrijke verschuiving, met benadrukking van het Vlaamse karakter van de PVV-lijsten, al blijft een zekere ambivalentie bestaan.

Arrondissement Mechelen.

Het afsterven tijdens de legislatuur van De Weert (7.422 voorkeurstemmen in 1968) en zijn vervanging in de Kamer door De Vlieger en de eis van de federaties Turnhout om haar kandidaat als de lijstaanvoerder te laten optreden voor de Senaat in de kiesomschrijving Mechelen-Turnhout, zullen aanleiding geven tot allerlei verwickelingen en uitlopen op een scheurlijst te Mechelen.

De PVV-Mechelen is erg verdeeld. De kandidatuur van de uittredende volksvertegenwoordiger De Vlieger, gemeentebediende met onbetaald verlof, vooral gesteund door de lagere bedienden, handarbeiders en mutualisten, wordt betwist. De huidige fractieleider in de Mechelse gemeenteraad, advocaat Van De Velde, die meer de burgerij vertegenwoordigt, staat erop als PVV-kopman op de lijst te komen (7).

Het bestuur van de PVV-arrondissementsfederatie verzoekt de lokale associaties, 36 in getal, hun kandidaten aan te duiden om op de modellijst te fungeren.

Op 6 oktober stelt het federaal bestuur de lijst samen en de volgende dag wordt door het uitgebreid comité de definitieve lijst opgesteld. Het doel is kandidaatlijsten voor te leggen waarop alle sociale groepen vertegenwoordigd zijn die op oordeelkundige wijze geografisch worden gespreid (8).

De Vlieger is reeds onmiddellijk na de parlamentsontbinding met zijn kiespropaganda begonnen. Op 5 oktober, dus vóór de bovenvermelde vergaderingen maakt hij aan het Agentschap Belga bekend dat hij is overgegaan tot de oprichting van een nieuwe formatie: de Liberale Vlaamse Volkspartij met de verwarring stichtende afkorting LVV (9).

(5) *Ibidem.*

(6) *La Libre Belgique*, 28 oktober 1971, blz. 5, col. 3.

(7) *De Standaard*, 29 oktober 1971, blz. 2, col. 6.

(8) *De Nieuwe Gazet*, 16 en 17 oktober 1971, blz. 4, col. 5-6.

(9) De Liberale Vlaamse Volkspartij beperkt haar actie tot het arrondissement Mechelen voor de Kamer en het arrondissement Mechelen-Turnhout voor de Senaat. Zij draagt als lijsttrekker voor DE VLEIEGER (voor de Kamer), ALPAERTS van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (voor de Senaat) en VAN EXEM, een wegens ongehoorzaamheid aan de partijtucht, namelijk persoonlijke propaganda, uit de socialistische rangen gestoten mutualist (voor de Provincie).

Bovendien gaat De Vlieger niet in op een uitnodiging om te Turnhout deel te nemen aan de besprekingen met het arrondissementeel hoofdbestuur over de samenstelling van de lijsten (10).

De arrondissementsfederatie Mechelen stelt haar voorzitter Vanderpoorten, uittredend senator (1021 voorkeurstemmen in 1968), oud-minister, gemeenteraardslid te Lier en voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond voor als lijstaanvoerder (11).

Als tweede kandidaat fungeert Truyts en als eerste plaatsvervanger Van De Velde uit Mechelen.

De PVV behaalde in 1968, 21.313 stemmen en één verkozene. (De Weert later opgevolgd door De Vlieger.)

Arrondissement Turnhout.

In dit arrondissement wordt een nieuwe figuur voorgedragen nml. de burgemeester van Olen en uittredend provincieraadslid Poortmans, dienstchef in een Metaalbedrijf die een grote populariteit geniet in zijn streek maar zonder ervaring is op nationaal vlak (12).

De tweede kandidaat is Mertens, eerste plaatsvervanger De Clercq.

Tijdens de vorige verkiezingen behaalde de PVV 17.165 stemmen maar geen zetel.

Arrondissement Mechelen-Turnhout.

Volgens artikel XIV der partijstatuten dient er in de kiesgebieden waar verschillende arrondissementen verenigd zijn door de betrokken partijen onderhandeld te worden over de voorafgaandelijke akkoorden in verband met het opstellen van de lijsten.

Dit geschiedt dan ook in verband met de eis van de arrondissementsfederatie Turnhout om burgemeester Paul De Clercq van Vosselaar, die bij de vorige verkiezingen kopman was voor de Kamer in het arrondissement Turnhout, maar niet rechtstreeks verkozen, en die later gecoöpteerd senator werd, nu te laten fungeren als lijsttrekker voor de Senaat voor het kiesgebied Mechelen-Turnhout.

Er wordt op die eis ingegaan (13). Als tweede kandidaat vinden we Kerkstoel en als eerste plaatsvervanger Putters uit Mechelen.

Door deze regeling wordt echter de uittredende senator Vanderpoorten, een der voornaamste leiders van het Vlaamse liberalisme, zoals wij hierboven hebben belicht, genoodzaakt zich in moeilijke omstandigheden kandidaat te stellen voor de Kamer in het arrondissement Mechelen, waar hij

(10) *De Standaard*, 16 en 17 oktober 1971, blz. 4, col. 8.

(11) *Het Laatste Nieuws*, 2 en 3 november 1971, blz. 4, col. 1.

(12) *Le Soir*, 28 en 29 november 1971, blz. 2, col. 6.

(13) *Le Soir*, 6 oktober 1971, blz. 2, col. 6. *De Nieuwe Gazet*, 16 en 17 oktober 1971, blz. 4, col. 5-6.

af te rekenen heeft met inwendige verdeeldheid die uitloopt op een scheurlijst.

In 1968 behaalde de PVV voor de Senaat 35.376 stemmen en één zetel (Vanderpoorten).

Provincie Limburg.

Arrondissement Hasselt.

De uittredende volksvertegenwoordiger Vreven Freddy van Sint-Truiden, zoon van senator Vreven Raoul, heeft tijdens de legislatuur de afgestorven en in het kanton Bilzen zeer populaire De Gent, burgemeester van Kwaadmechelen, die in 1968 7954 voorkeurstemmen behaalde, opgevolgd.

Zijn zetel, te danken aan apparentering, is fel bedreigd. Hij wordt voorgedragen als lijsttrekker maar zijn kansen worden niet hoog geschat. Evenals zijn vader is hij geen lid van het Liberaal Vlaams Verbond (14).

De lokale partijinstanties zijn bevreesd voor deze situatie en hebben om die redenen vier kandidaten uit de streek van Beringen op de lijst geplaatst na Vreven, in de hoop aldus een deel van de stemmen in 1968 op De Gent uitgebracht te behouden (15).

De tweede kandidaat is Gijsens en als eerste plaatsvervanger hebben we Vanhamel.

Tijdens de vorige verkiezingen bekwam de PVV 21.603 stemmen en één zetel (De Gent opgevolgd door Vreven Freddy).

Arrondissement Tongeren-Maaseik.

Als lijsttrekker wordt wederom de uittredende volksvertegenwoordiger Colla, gemeenteraadslid te Looz voorgedragen (8,152 voorkeurstemmen in 1968).

Clercx uit Neerpelt komt op als tweede kandidaat en Guffens als eerste plaatsvervanger. De eerstgenoemde is provincieraadslid en vooral actief op sociaal en cultureel gebied.

De PVV behaalde in 1968 20.368 stemmen en één zetel door apparentering (Colla).

Arrondissement Hasselt-Tongeren-Maaseik.

Vreven Raoul, uittredend senator, (11.252 voorkeurstemmen in 1968) gemeenteraadslid te Sint-Truiden, die geen lid is van het Liberaal Vlaams Verbond en die door sommigen als een zwak verdediger van het Vlaams ideaal wordt beschouwd, wordt terug lijsttrekker voor de Senaat zonder poll (16).

(14) *Courrier hebdomadaire du C.R.I.S.P.*, nr 538, 4 november 1971, blz. 20.

(15) *La Libre Belgique*, 28 oktober 1971, blz. 4, col. 5-6.

(16) *Le Soir*, 27 oktober 1971, blz. 5, col. 8.

Als tweede kandidaat fungeert Claessens, eerste plaatsvervanger in 1968. Vandersmissen vervult deze maal die rol.

De PVV behaalde in 1968 voor de Senaat 41.437 stemmen en één rechtstreeks verkozen senator (Vreven Raoul).

Samengevat blijkt uit de lijstensamenstelling een grote stabiliteit. De familie Vreven, waaraan sommigen een zekere lauwheid verwijten op Vlaams gebied, behoudt haar invloed.

Provincie Oost-Vlaanderen.

Arrondissement Gent-Eeklo.

Het Comité van de arrondissementsfederatie heeft op 4 november 1971 de kandidaten voor de eerste plaatsen aangewezen.

De poll geeft enigszins verrassende resultaten. Willy De Clercq, oud-vice-eerste minister, voorzitter van de Vlaamse PVV en gemeenteraadslid te Gent wordt eenparig, met 113 stemmen op 113 aangewezen als lijsttrekker voor de Kamer (17). Voordien had hij het voorstel om zich buiten poll te laten aanduiden afgewezen. Hij behaalde in 1968 31.392 voorkeurstemmen.

Op de tweede plaats komt een nieuwe figuur die zich vóór Dr. Niemegeer weet te plaatsen, namelijk Flamant, leider van een liberale Mutualiteit, gemeenteraadslid en eerste plaatsvervanger in 1968, die zeer populair is in het Gentse.

Op de derde plaats treffen we dan Dr. Niemegeer, uittredend volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid te Zwijnaarde aan die in 1968 verkozen werd door apparentering (1.455 voorkeurstemmen).

De andere kandidaten worden aangeduid door het vast bureau. De lijsten worden vervolgens goedgekeurd door de algemene vergadering (18).

Als vierde kandidaat hebben we aldus Mevrouw Corthier-De Groote en als eerste plaatsvervanger Deswaene.

De lijst behaalde in 1968 64.199 stemmen en drie gekozenen (De Clercq, Pede, Niemegeer).

De zaken kennen een minder vlot verloop voor de Senaat. Merchiers, oud-minister, oud-burgemeester en gemeenteraadslid van Gent, vice-voorzitter van het Europees Parlement en zeer geliefd in Franstalige Gentse kringen trekt zich terug wegens het ongunstig verloop van de poll (19).

(17) *Gazet van Antwerpen*, 1 oktober 1971, blz. 16, col. 1. *La Dernière Heure*, 6 oktober 1971, blz. 4, col. 3.

(18) *Gazet van Antwerpen*, 6 oktober 1971, blz. 15, col. 2. *La Dernière Heure*, 6 oktober 1971, blz. 4, col. 3.

(19) *La Libre Belgique*, 6 oktober 1971, blz. 2, col. 7; *Le Soir*, 7 oktober 1971, blz. 2, col. 3.

Een prepoll brengt geen uitsluitsel. Het gaat tussen Pede (uittredend volksvertegenwoordiger met 3.781 voorkeurstemmen) en Kickx, advocaat bij het Hof van Beroep, verwant met Senaatsvoorzitter Struye (20).

Uiteindelijk wijst de poll in de schoot van het federaal comité Pede aan als lijsttrekker.

De tweede kandidaat Kickx, katholiek, franssprekend, gewezen schepen, gemeenteraadslid en voorzitter van de PVV federatie, wordt door het vast bureau aangeduid.

Als eerste plaatsvervanger fungeert Marchand uit Moerbeke.

De PVV behaalde in 1968 56.393 stemmen en één rechtstreeks verkozene (Merchiers).

Arrondissement Dendermonde.

In dit arrondissement grijpen grondige verschuivingen plaats door het feit dat de uittredende volksvertegenwoordiger Van Cauteren lijsttrekker wordt voor de Senaat in de kiesomschrijving Dendermonde-Sint-Niklaas.

De federatie wijst Verberckmoes aan. Dit jong en dynamisch element, in 1968 eerste plaatsvervanger, katholiek, gesproken uit de Nationale Partij, gemeenteraadslid van Groot-Dendermonde zal optreden als lijsttrekker voor de Kamer (21).

Als tweede kandidaat vinden we op de lijst Van Laeys en als plaatsvervanger Van den Broeck.

De partij behaalde in 1968 14.187 stemmen en één zetel door appantering (Van Cauteren).

Arrondissement Sint-Niklaas.

Mevrouw Dr. De Baer, uittredend provinciaal senator uit Sint-Niklaas, niet rechtstreeks verkozen in 1968 verdringt de katholiek De Cock, oud schepen van dezelfde stad (22).

Tweede op de lijst door de federatie opgesteld is Anthuenis en eerste plaatsvervanger Felix.

De partij bekwam 11.517 stemmen in 1968 en geen verkozene.

Arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas.

Zoals hierboven aangeduid is het de uittredende volksvertegenwoordiger en oud-senator Van Cauteren, gemeenteraadslid te Zele, die als lijsttrekker optreedt. (Hij behaalde in 1968 voor de Kamer 4.098 voorkeurstemmen.) (23).

(20) *De Nieuwe Gids*, 2 en 3 oktober 1971.

(21) *La Libre Belgique*, 3 november 1971, blz. 4, col. 6.

(22) *Le Soir*, 30 oktober 1971, 7-5, col. 7.

(23) *La Libre Belgique*, 3 november 1971, blz. 4, col. 5 en 6.

Op de lijst wordt hij gevolgd door D'Haeyer en eerste plaatsvervanger is De Clercq.

In 1968 behaalde de PVV 25.818 stemmen maar geen zetel.

In deze kiesomschrijving grijpen er dus belangrijke veranderingen plaats wat de lijstensamenstelling betreft. Er is nergens sprake van poll.

Arrondissement Aalst.

Als lijsttrekker wordt door het arrondissementeel bestuur zoals voordien de uittredende volksvertegenwoordiger D'Haeseleer aangewezen (24). Betrokkene is oud-voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond en oud-gemeenteraadslid te Aalst. Hij onderhoudt een zeer uitgebreide dienst voor sociaal hulpbetoon en behaalde in 1968 22.942 voorkeurstemmen.

Walt Niel, oud-volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid te Ninove bekleedt de tweede plaats. Hij is ondervoorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond. Als eerste plaatsvervanger hebben we de dochter van D'Haeseleer.

De partij behaalde in 1968 36.074 stemmen en één zetel (D'Haeseleer).

Arrondissement Oudenaarde.

Op de eerste plaats treffen we de jonge uittredende volksvertegenwoordiger De Croo aan, oud-burgemeester van Michelbeke en gemeenteraadslid van Brakel na de fusie van beide gemeenten. Hij bekleedt een aparte plaats in de partij en neemt een zeer genuanceerde houding aan in communautaire aangelegenheden (9181 voorkeurstemmen in 1968) (25).

Als tweede op de lijst hebben we de franstalige De Cordier en als eerste plaatsvervanger De Meulemeester.

De lijst behaalde in 1968 19.452 stemmen en één zetel door appantering (De Croo).

Er dient opgemerkt dat de voorzitter van de Vlaamse PVV Willy De Clercq erin geslaagd is Maertens en de PVV-arrondissementsfederatie te verzoenen en also het indienen van een scheurlijst te verhinderen (26).

Arrondissement Aalst-Oudenaarde.

De arrondissementsfederatie wijst de uittredende senator Dr. Cuvelier als lijsttrekker aan. Als tweetalig katholiek gemeenteraadslid van Ronse is hij volksgeliefd (18.084 voorkeurstemmen in 1968).

Als tweede komt Lion op de lijst voor en als eerste plaatsvervanger Singelyn.

(24) *Gazet van Antwerpen*, 12 oktober 1971, blz. 14, col. 3. *La Dernière Heure*, 15 oktober 1971, blz. 4, col. 1.

(25) *La Libre Belgique*, 3 november 1971, blz. 4, col. 6.

(26) *De Standaard*, 18 oktober 1971, blz. 5, col. 4.

De partij behaalde in 1968 voor de Senaat 48.824 stemmen en één zetel (Cuvelier).

Provincie West-Vlaanderen.

Arrondissement Veurne-Diksmuide-Oostende.

Alhoewel zijn gezondheidstoestand zeer te wensen overlaat wordt de uittredende senator Holvoet die 71 jaar is, eenparig door de arrondissementsfederatie aangeduid als lijsttrekker voor de Kamer. De burgemeester van Koekelaere behaalde in 1968 6.685 voorkeurstemmen.

De lijstsamenstelling, uitgenomen de aanwijzing van Holvoet, die zeer volksgeliefd is, geeft aanleiding tot heel wat betwistingen (27).

Van Duïren bekleedt de tweede plaats. Als eerste plaatsvervanger gaat zoals in 1968 de voorkeur naar Bonnel, voorzitter van de sector « onderwijs » van het liberaal syndikaat van het openbare ambt (28).

Volckaert, advocaat te Oostende die ook zijn kandidatuur heeft gesteld als eerste plaatsvervanger, trekt die in omdat hij niet kan aanvaarden dat de PVV weer met een verouderde lijst opkomt (29).

De PVV behaalde in 1968 24.833 stemmen en één zetel door apparentering (Holvoet).

Voor de Senaat wordt door de arrondissementsfederatie de oud-volksvertegenwoordiger Quaghebeur die in 1968 niet herkozen werd, als lijsttrekker aangewezen. Deze zestigjarige notaris is tevens gemeenteraadslid van Groot-Oostende.

Als tweede kandidaat komt Vivey op en als eerste plaatsvervanger Verhaeghe.

De PVV-lijst behaalde in 1968 23.014 stemmen en geen zetel.

Arrondissement Brugge.

Door de arrondissementsfederatie wordt de uittredende volksvertegenwoordiger Claes, gemeenteraadslid van Groot-Brugge aangewezen, die in 1968 3121 voorkeurstemmen heeft behaald. In het Parlement speelde hij een zeer bescheiden rol (30).

Als tweede fungeert Pauwels en als eerste plaatsvervanger Cattrysse zoals overigens in 1968.

De partij bekam in 1968 17.071 stemmen en één zetel (Claes).

(27) *La Libre Belgique*, 3 november 1971, blz. 3, col. 4.

(28) *La Libre Belgique*, 8 en 5 januari 1972, blz. 2, col. 3.

(29) *De Standaard*, 11 oktober 1971, blz. 4, col. 7.

(30) *Le Soir*, 30 oktober 1971, blz. 5, col. 2.

Voor de Senaat valt de voorkeur op een nieuwkomer dr. Alexander, directeur van het preventorium te Wenduine en gemeenteraadslid aldaar.

Dr. De Busscher uit Brugge staat als tweede op de lijst. In 1968 was hij tweede plaatsvervanger, plaats die nu bezet wordt door Delanoeye.

Opvallend is de verdwijning van de katholiek Ancot die vroeger gecoöpteerd senator is geweest.

Met 17.735 stemmen behaalde de PVV in 1968 geen zetel.

Arrondissement Ieper.

Voor de Kamer wordt als lijsttrekker de uittredende volksvertegenwoordiger Mevrouw Duclos-Lahaye, schoonzuster van Hilaire Lahaye en gemeenteraadslid te Poperinge, aangewezen. Evenals haar schoonbroer is zij geen lid van het Liberaal Vlaams Verbond (31).

Als tweede kandidaat en eerste plaatsvervanger treffen we op de lijst respectievelijk Cloet en Want aan.

De partij kreeg in 1968 10.003 stemmen en één zetel door apparentering (Duclos).

Arrondissement Kortrijk.

Als lijsttrekker hebben we hier de oud-volksvertegenwoordiger Kempinaire, die niet herkozen werd in 1968. Hij is provinciaal voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond en oud-burgemeester van Avelgem.

De tweede kandidaat is Desombere en als eerste plaatsvervanger hebben we Ameye.

In 1968 behaalde de partij 15.055 stemmen en geen zetel.

Arrondissement Kortrijk-Ieper.

Zoals voordien wordt de uittredende senator Hilaire Lahaye, tegenstander van het Liberaal Vlaams Verbond weer als lijsttrekker aangewezen.

De tweede op de lijst is Decoster terwijl Kempinaire ook als eerste plaatsvervanger fungeert.

Deze lijst behaalde in 1968 27.845 stemmen en één zetel door apparentering.

Arrondissement Roeselare-Tielt.

Dit arrondissement dat geen enkele zetel opleverde in 1968, heeft weinig kans nu een beter lot beschoren te zijn.

Lijsttrekker voor de Kamer wordt Crochon, katholiek, gemeenteraadslid te Izegem en vroeger lijstaanvoerder van de Senaat.

De lijst wordt aangevuld met Mevrouw Sergeant-Demeyere en als eerste plaatsvervanger Denys.

(31) *Courrier hebdomadaire du C.R.I.S.P.*, nr 538, 11 november 1971, blz. 20.

In 1968 behaalde de PVV-lijst 6.276 stemmen en geen zetel.

Voor de Senaat is de kopman Denys, gemeenteraadslid te Roeselare, gevolgd door Vanlerberghe en eerste plaatsvervanger is Crochon.

Met 6.742 stemmen behaalde de PVV geen zetel in 1968.

De lijstaanvoerders van de PVV in West-Vlaanderen blijven ongewijzigd. Dezelfde figuren beheersen het politieke toneel. Nergens is er sprake van enige poll.

Door de versnippering over een groot aantal arrondissementen hangt de toekenning der zetels af van de grillige invloed der appartering.

Provincie Brabant.

Arrondissement Brussel.

Na de elektorale achteruitgang van de PVV in 1968 ontstaat er een breuk tussen de Vlaamse en Franssprekende liberalen. Bascour en De Winter richten een nieuwe federatie op nml. de « Blauwe Leeuwen ».

De Brusselse federatie zelf, op initiatief van Demuyter, neemt afstand van de Nationale PVV.

De gematigden onder leiding van Snyers d'Attenhoven en Corbeau zoeken onderling contact.

Dit alles geeft daarenboven aanleiding tot de stichting van een nieuwe partij : « De Onafhankelijke Liberalen » voorgezeten door Mundeleer en die op die weg gevolg wordt door Devèze en Lagasse de Locht.

In oktober 1970 zullen de gemeenteverkiezingen dit versnipperingsproces nog bespoedigen, vooral na het afsluiten onder impuls van Demuyter, Moureaux en Risopoulos van een post-elektoraal akkoord met het FDF.

Delforge en De Grauw vervoegen de rangen van de gematigden.

In het raam van de restructuratie van de partij tracht de nationale voorzitter Descamps tevergeefs de eenheid te herstellen (32).

Wanneer nu het Parlement ontbonden wordt, wendt men terug pogingen aan om door overleg tot een eenheidslijst te komen. De voorzitter Descamps en de oud-voorzitter Vanaudenhove spannen zich terdege in die zin in.

Het oorspronkelijke voorstel van laatstgenoemde is erop gericht dezelfde lijsten in te dienen als in 1968.

Een eerste feit dat de verwezenlijking van dit plan in de weg staat is de weigering van Mundeleer om terug de rangen van de nationale partij te vervoegen (33).

(32) *La Libre Belgique*, 1 oktober 1971, blz. 2, col. 6, 7 en 8.

(33) *La Libre Belgique*, 1 oktober 1971, blz. 2, col. 6, 7 en 8.

Bovendien willen de voorstanders van een akkoord met het FDF in geen geval op eenzelfde lijst staan als de vertegenwoordigers van de Blauwe Leeuwen (34).

Anderzijds hebben de gematigden, strekking Delforge-Snyers d'Attenhoven, wel contacten met De Winter en Bascour.

De harde francofone lijn Van Offelen-Hougardy heeft systematisch de gematigden, die daarenboven de eerste plaatsen opeisen, geweerd. Zij heeft niet het inzicht een poll te organiseren wegens gebrek aan tijd en om te verhinderen dat de innerlijke twisten en veten aan de openbaarheid zouden worden prijsgegeven. Delforge zou integendeel aangedrongen hebben op de inrichting van een poll (35).

Laatstgenoemde richt op 28 september een uitnodiging aan verscheidene Brusselse liberale mandatarissen om de politieke toestand te bespreken (36).

Tegen deze achtergrond grijpen, op verzoek van de nationale voorzitter Descamps en in tegenwoordigheid van de oud-voorzitter Vanaudenhove, de voorzitter van de Vlaamse PVV De Clercq en Moreau de Melen, vertegenwoordiger van de Waalse PVV, op 30 september 's morgens besprekingen plaats met de vertegenwoordigers der diversere strekkingen:

Geurts, Van Offelen en Hougardy voor de harde lijn, Delforge, Van Halteren voor de gematigde francofonen en De Winter voor de Blauwe Leeuwen. De onderhandelingen leveren niets op en de idee om een gemeenschappelijke lijst in te dienen wordt definitief opgegeven (37).

Vanaudenhove stelt dan een wisseloplossing voor om de schade te beperken. Er zouden namelijk twee lijsten worden ingediend (38).

De eerste zou bestaan uit een kartel tussen de federatie Delforge-Snyers d'Attenhoven en de Blauwe Leeuwen. Deze lijst zou het nationaal nummer van de PVV krijgen en de apparentering met Leuven en Nijvel. De lijstaanvoerdere zouden voor de Kamer Delforge en Bascour zijn, voor de Senaat De Winter en Snyers d'Attenhoven.

De andere lijst van de PVV gewest Brussel geapparenteerd met die van de onafhankelijke Liberalen van Mundeleer en eventueel met die van Gendebien zou de verbintenis aangaan de vorige, nationale lijst niet te bestrijden en geen kartel aan te gaan met het FDF. De lijstaanvoerdere zouden Van Offelen en Hougardy zijn.

Tijdens een tweede vergadering, dezelfde donderdag 's namiddags trachten men het probleem van het nationaal nummer en de apparentering op te

(34) *Ibidem.*

(35) *Le Soir*, 1 oktober 1971, blz. 2. *La Dernière Heure*, 1 oktober 1971, blz. 5.

(36) *Le Soir*, 1 oktober 1971, blz. 2.

(37) *La Libre Belgique*, 1 oktober 1971, blz. 2, col. 6, 7 en 8.

(38) *La Libre Belgique*, 1 oktober 1971, blz. 2, col. 6, 7 en 8.

lossen (39). Daar blijkt een meerderheid gekant te zijn tegen het links laten liggen van de strekking Van Offelen Hougardy (40).

Ondertussen worden door laatstgenoemde nog pogingen aangewend om Delforge te overreden om tot de lijst van het gewest Brussel toe te treden (41).

's Avonds komt het echter tot een definitieve breuk.

Terwijl de radikale franstaligen vergaderen om de lijstsamenstelling te bespreken komen een veertigtal vertegenwoordigers waaronder burgemeester Cooremans, schepen Van Halteren en verscheidene andere provinciale en gemeentelijke mandatarissen bijeen op uitnodiging, zoals we hierboven reeds hebben vermeld van Delforge, Snyers d'Attenhoven, Corbeau en De Grauw.

Zij besluiten tot de wederoprichting van de PVV-federatie van het arrondissement Brussel onder voorzitterschap van Delforge. De aanwezigen geven aan Delforge, Snyers d'Attenhoven, Corbeau en De Grauw eenparig de opdracht te onderhandelen over « de vorming van een Nationale PVV-lijst », de enige die de partij zal erkennen voor de parlementsverkiezingen (42).

Senator De Grauw, scheidend volksvertegenwoordiger, gewezen voorzitter van de liberale federaties van het arrondissement Brussel laat weten dat hij bij de komende verkiezingen geen kandidaat meer is naar de kartellijst steunt (43).

Op vrijdag 1 oktober 1972, vergadert de PVV van het gewest Brussel, strekking Van Offelen-Hougardy, om de lijst definitief op punt te stellen, die echter slechts vijf dagen later openbaar zal gemaakt worden nadat de laatste pogingen om aan Mundeleer de tweede plaats toe te kennen op de lijst voor de Kamer zijn gefaald (44).

Het politiek bureau van de strekking Van Offelen-Hougardy verwerpt echter, ondanks het aandringen van twee invloedrijke leden, een kartel met het FDF voor de verkiezingen (45).

Tijdens het weekeinde van 2 en 3 oktober kant de Waalse PVV zich resoluut tegen het toekennen van een nationaal nummer aan een lijst waarop de Blauw Leeuwen zouden voorkomen. Men is niet bereid de strekking Van Offelen-Hougardy in de kou te laten staan (46).

(39) *Het Laatste Nieuws*, 2 en 3 oktober 1971.

(40) *La Libre Belgique*, 6 oktober 1971, blz. 2, col. 4 en 5.

(41) *Ibidem*, 2 en 3 oktober 1971, blz. 2, col. 1 en 2.

(42) *Het Laatste Nieuws*, 2 en 3 oktober 1971. *La Libre Belgique*, *Le Soir*, 3 en 4 oktober 1971, blz. 2.

(43) *Gazet van Antwerpen*, 2 en 3 oktober 1971, blz. 14, col. 1.

(44) *La Dernière Heure*, 7 oktober 1971, blz. 3, col. 3, 4 en 5.

(45) *Ibidem*, 1 oktober 1971.

(46) *La Dernière Heure*, 5 oktober 1971, blz. 4, col. 3 en 4.

Het bestuurscomité van de Blauwe Leeuwen beslist op 4 oktober met 22 stemmen voor en 4 onthoudingen een kartel af te sluiten met de gematigden onder de leiding van Delforge en Snyers d'Attenhoven (47). Zij zetten hun besprekingen voort over de lijstsamenstelling en wachten op de beslissing van het nationaal partijbestuur inzake de apparenteringsmogelijkheden. Het arrondissement Leuven is hen reeds toegezegd maar wat Nijvel betreft bestaat er twijfel (48).

Deze onzekerheid verdwijnt wanneer op 9 september de algemene vergadering van de arrondissementsfederatie van Nijvel onder impuls van Moreau de Melen eenparig beslist zich te apparenteren met de lijst Van Offelen-Hougardy, die gedreigd had ook te Nijvel een scheurlijst in te dienen (49).

Het politiek bureau van de Blauwe Leeuwen dat het probleem der kandidatenlijsten voor de verkiezingen reeds op 28 september heeft onderzocht, komt tijdens het weekeinde van 9 en 10 oktober tot een overeenkomst met de strekking Delforge-Snyers d'Attenhoven. Op 11 oktober wordt het definitief akkoord afgesloten voor de vorming van een PVV kartellijst in Brussel. Het akkoord behelst een beurtwisseling wat de plaatsen op de lijst betreft. De Blauwe Leeuwen en de Franstalige strekking Delforge krijgen op de lijsten van Kamer en Senaat evenveel plaatsen toegewezen. De Vlamingen krijgen de pare nummers op de Kamerlijst en de onpare nummers op de Senaatslijst.

De federatie Leuven zal met de Brusselse PVV kartellijst apparenteren, die een nationaal nummer zal aanvragen. Zij hebben daartoe de vereiste handtekeningen verzameld (50).

Van de oorspronkelijke compromis-oplossing van Vanaudenhove blijft alzo zeer weinig over. De nationale partijleiding neemt ten lange laatste een neutrale houding aan ten opzichte van de drie liberale lijsten die uiteindelijk worden ingediend en die alle drie een nationaal nummer aanvragen.

Deze lijsten zijn als volgt samengesteld :

I. PVV-kartel Brussel

Voor de Kamer is de volgorde de volgende :

1. Delforge, uittredend, volksvertegenwoordiger, 4e op de lijst van de Kamer in 1968 met 3947 voorkeurstemmen, burgemeester te Oudergem,

(47) *Ibidem*, 6 oktober 1971, blz. 4, col. 3.

(48) *De Nieuwe Gazet*, 7 oktober 1971, blz. 4, col. 4 en 5.

(49) *Le Soir*, 12 oktober 1971, blz. 2, col. 6.

(50) *De Standaard*, 13 oktober 1971, blz. 4, col. 4.

2. De Winter, uittredend volksvertegenwoordiger, 2e op de lijst van de Kamer in 1968 met 12.246 voorkeurstemmen, oud-burgemeester van Grimbergen (Blauwe Leeuw);

3. Corbeau, uittredend volksvertegenwoordiger, 8ste op de lijst van de Kamer met 9.597 voorkeurstemmen, katholiek overgegaan naar de PVV, schepen te Sint-Lambrechts-Woluwe ;

4. Cantillon, uittrekend volksvertegenwoordiger, 7de op de lijst van de Kamer in 1968 met 4.545 voorkeurstemmen, katholiek, gemeenteraadslid te Ternat (Blauwe Leeuw);

5. Charels, katholiek, gemeenteraadslid te Schaerbeek ;

6. Siaens, verbonden aan de redactie van het « Laatste Nieuwe » (Blauwe Leeuw);

24. Van Brabant, verbonden aan de redactie van het « Laatste Nieuws » (Blauwe Leeuw);

33ste en laatste Van Halteren, schepen te Brussel.
Eerste plaatsvervanger is Pessemier, gemeenteraadslid te Asse (Blauwe Leeuw).

Alleen de volgorde der kandidaten op de verkiesbare plaatsen wordt wel wat door elkaar geworpen. Maar deze beslissing is in zeer gesloten kring getroffen.

Voor de Senaat ziet de lijst er als volgt uit :

1. Bascour, uittredend senator, 2de op de lijst voor de Senaat in 1968 met 14.614 voorkeurstemmen, burgemeester van Sint-Kwintens-Lennik (Blauwe Leeuw) ;

2. Snyers d'Attenhoven uittredend senator, 5de op de lijst voor de Senaat met 10.499 voorkeurstemmen, katholiek, schepen te Brussel ;

4. Cortois, gemeenteraadslid te Vilvoorde (Blauwe Leeuw) ;

17de en laatste Maertens, directeur van het *Laatste Nieuws*. De eerste plaatsvervanger is Snyers d'Attenhoven.

II. PVV-gewest Brussel

Ook hier wordt geen poll gehouden en wordt de lijstsamenstelling vanaf 26 september besproken door het gewestelijk college om op 1 oktober definitief te worden vastgelegd (51).

(51) *La Dernière Heure*, 7 oktober 1971, blz. 3, col. 3, 4 en 5. *De Nieuwe Gazet*, 7 oktober 1971, blz. 4, col. 1.

Voor de Kamer hebben we :

1. Van Offelen, uittredend volksvertegenwoordiger, 1ste plaats op de lijst voor de Kamer met 33.178 voorkeurstemmen ;
2. Gillet, uittredend volksvertegenwoordiger, 5de plaats op de lijst voor de Kamer met 8.011 voorkeurstemmen ;
3. Piron, uittredend volksvertegenwoordiger, 6de plaats op de lijst voor de Kamer met 2.559 voorkeurstemmen.

Volgen dan kandidaten die in 1968 op niet-verkiezbare plaatsen waren gerangschikt :

- o.a.* 4. Moureaux, 16e in 1968 met 992 voorkeurstemmen schepen te Etterbeek sinds 1970 ;
5. Debouverie, gemeenteraadslid te Sint-Gillis en tevens eerste plaatsvervanger.

De Senaatslijst ziet er als volgt uit :

1. Hougardy, uittredend senator in 1968 verkozen op de eerste plaats met 42.166 voorkeurstemmen, schepen te Elsenne ;
2. Demuyter, uittredend senator, in 1968 verkozen op de 3de plaats met 11.418 voorkeurstemmen ;
3. Risopoulos, uittredend provinciaal senator, 6.361 voorkeurstemmen in 1968 die tevens eerste plaatsvervanger is.

Deze lijst wordt aangevuld met enkele gemeentemandatarissen waaronder op de vierde plaats Huylebroeck notaris, nederlandssprekend en gemeenteraadslid te Anderlecht (947 voorkeurstemmen in 1968).

De laatste plaats wordt bekleed door de uittredende gecoöpteerde senator Ansiaux.

Deze lijst vertoont een volmaakt *statu quo* wat de volgorde der kandidaten betreft.

III. De Liberale Onafhankelijke Partij

Deze partij is op 31 maart 1971 opgericht. Haar nationaal bureau maakt op 15 oktober 1971 de verbintenissen bekend die de kandidaten moeten onderschrijven en tevens de samenstelling van de lijsten voor Kamer en Senaat (52).

(52) *La Dernière Heure*, 4 november 1971, blz. 8, col. 5 en 6. *La Libre Belgique*, 5 november 1971, blz. 4, col. 3. *Courrier hebdomadaire*, n° 537, 21 oktober 1971, blz. 17.

Kamer :

1. Mundeleer, uittredend PVV-volksvertegenwoordiger, 3de verkozene op de PVV-lijst in 1968 met 12.985 voorkeurstemmen ;

2. Devèze, oud volksvertegenwoordiger.

Senaat :

1. Lagasse de Locht, in 1968 1071 voorkeurstemmen op de PVV-lijst voor de Kamer ;

2. Conter, behoorde tot voor korte tijd tot het FDF en is schepen zonder bevoegdheden te Etterbeek ; hij is tevens eerste plaatsvervanger.

Deze lijsten zijn geapparenteerd met die te Leuven en Nijvel. Ze zijn de voortzetters van de oude liberale traditie.

Arrondissement Leuven.

De eerste plaatsen ondergan in vergelijking met 1968 geen wijzigingen.

Als lijsttrekker wordt door de arrondissementsfederatie de uittredende volksvertegenwoordiger Sprockeels, gemeenteraadslid en oud-schepen van Leuven voorgedragen. Het is de enige die de steun geniet van de Vereniging der franssprekende Vlamingen (11.968 voorkeurstemmen in 1968) (53).

Hij wordt gevolgd door een andere uittredende volksvertegenwoordiger Rolin Jacquemyns, katholiek, franssprekend en gemeenteraadslid te Tienen (8.236 voorkeurstemmen in 1968).

Op de derde plaats vinden wij Daems, uittredend provinciaal senator, gemeenteraadslid en oud-schepen van Rillaar. In 1968 ontbraken 4.824 stemmen om een derde zetel te bekomen maar het valt te betwijfelen of die kloof zal kunnen overbrugd worden (54).

De eerste plaatsvervanger is Vanaudenhove zelf.

De partij behaalde in 1968 56.433 stemmen en 2 zetels (Sprockeels en Rolin Jacquemyns). De positie van de PVV wordt echter bedreigd door een aan het FDF geapparenteerde lijst en een franstalige lijst van onafhankelijke liberalen strekking Mundeleer.

Als lijsttrekker voor de Senaat fungeert de stichter en past-voorzitter van de PVV Vanaudenhove, oud-burgemeester van Diest en kandidaat burgemeester van Groot Diest die in 1968 28.315 voorkeurstemmen kreeg.

Op de tweede plaats hebben wij Simonart, professor aan de U.C.L. franssprekende katholiek, gemeenteraadslid en oud-burgemeester van Veltem-Beisem.

(53) *Courrier hebdomadaire du C.R.I.S.P.*, nr 4, 4 november 1968, blz. 18.

(54) *Le Soir*, 5 november 1971, blz. 5, col. 4.

Als plaatsvervanger wordt Rolin Jacquemyns voorgesteld.

De partij behaalde in 1968 56.897 stemmen en één zetel door apparentering (Vanaudenhove).

De lijsten die van in het begin zo goed als vaststonden vertonen een grote stabiliteit met een overwicht op verkiesbare plaatsen van franssprekende Vlamingen. De keuze van de eerste plaatsvervangers wijst op een zekere beduchtheid voor de uitslagen. Door het grillige spel der apparentering zou eventueel de zetel van Vanaudenhove in het gedrang kunnen komen (55).

Arrondissement Nijvel.

Een grondige wijziging vindt plaats in de lijstensamenstelling door het vertrek van de veelbelovende politicus Jean-Claude Ciselet, gemeenteraadslid te Terhulpen die zich uit de politiek terugtrekt. De uittredende volksvertegenwoordiger behaalde in 1968 6.166 voorkeurstemmen en bezette de tweede plaats.

Anderzijds heeft Gendebien, uittredend volksvertegenwoordiger, gemeenteraadslid te Jodoigne na de gemeenteraadsverkiezingen de partij verlaten om de « Parti Radical Fédéraliste » te stichten om daarna de rangen van het anti-federalistische LIB-LOB van Mundeleer te vervoegen. Hij behaalde in 1968 2.825 voorkeurstemmen.

Zodoende kwamen twee plaatsen vrij voor de Kamer.

De algemene vergadering van het federaal comité besluit bij eenparigheid van stemmen zich te apparenteren met de lijst Van Offelen-Hougardy en stelt door een poll de volgende lijst samen (56) :

Hulet uittredend volksvertegenwoordiger, burgemeester van Limal sinds 1970 en voorzitter van de Waalse economische Raad voor Brabant bekleedt de eerste plaats. Hij behaalde in 1968 als lijsttrekker 6.987 voorkeurstemmen.

De tweede en derde plaats wordt respectievelijk bezet door Maegerman, PVV-voorzitter van het Kanton Nijvel en gemeenteraadslid te Braine-le-Château en Thyrion burgemeester van Huppaye en leider van landbouworganisaties.

De eerste plaatsvervanger is Decelle die reeds op de tweede plaats stond in 1968.

De partij behaalde in 1968 40.151 stemmen en 3 zetels waaronder 1 door apparentering (Hulet, Ciselet, Gendebien).

(55) *La Libre Belgique*, 5 november 1971, blz. 4, col. 6.

(56) *La Libre Belgique*, 12 oktober 1971, blz. 3, col. 5. *Le Soir*, 12 oktober 1971, blz. 2, col. 5. *La Dernière Heure*, 5 oktober 1971, blz. 4, col. 5. *Ibidem*, 13 oktober, blz. 4, col. 6.

Voor de Senaat duidt de poll als lijsttrekker aan de uittredende senator Joseph Moreau de Melen, katholiek, burgemeester van Rosières, verdediger van de middenstandsbelangen die in 1968 12.476 voorkeurstemmen behaalde.

Als tweede kandidaat hebben we Dr. Schayes in vervanging van de oud-senator Pilloy-Thouvenot, burgemeester van Baisy-Thy.

De eerste plaatsvervanger is Marchand.

In 1968 behaalde de partij voor de Senaat 42.097 stemmen en één zetel (Moreau de Melen).

Provincie Henegouwen.

Arrondissement Charleroi.

Het vertrek van de uittredende volksvertegenwoordiger Cornet, burgemeester van Montignies-le-Tilleul die het parlementaire leven vaarwel zegt, veroorzaakt heel wat wijzigingen in de samenstelling der lijsten.

De arrondissementsfederatie wijst de scheidende volksvertegenwoordiger Hubaux, (6.489 voorkeurstemmen in 1968) burgemeester van Charleroi, als lijsttrekker aan. In 1968 bekleedde hij de tweede plaats.

Daar de voornaamste beslissing reeds gevallen is door het ingrijpen van de hogere lokale instanties kent de poll slechts een matig succes. Ongeveer vierhonderd deelnemers beantwoorden de uitnodiging (57).

De strijd voor de tweede plaats gaat vooral tussen de uittredende senator Bricout, katholiek uit Gerpinnes, die zich kandidaat heeft gesteld wanneer hij vernomen had dat de voorzitter van de arrondissementsfederatie Franz Janssens beslist had zich voor te dragen voor de Senaat, en de jonge burgemeester van Luttre-Liberchies Petitjean, oud-voorzitter van de PVV-jongeren.

Bricout haalt het zeer nipt en zal daarenboven ook eerste plaatsvervanger zijn. De katholieken Attout en Ligny verdwijnen van de lijst.

De partij behaalde in 1968 51.442 stemmen en twee zetels (Cornet en Hubaux).

Arrondissement Thuin.

Er wordt geen poll ingericht voor de Kamer. Men stelt zoals voordien vertrouwen als lijstaanvoerder in de scheidende volksvertegenwoordiger Herbage (3.421 voorkeurstemmen) (58). Betrokkene is gemeenteraadslid en oud-burgemeester van Beaumont. Als tweede wordt Adam, uittredend

(57) *La Dernière Heure*, 3 november 1971, blz. 8, col. 5 en 6.

(58) *La Dernière Heure*, 3 november 1971, blz. 8, col. 3.

provincieraadslid, gemeenteraadslid van Thuin aangewezen. Hij is ook kandidaat voor de provincie. De eerste plaatsvervanger is zoals in 1968 Boulet.

In 1968 behaalde de PVV 19.022 stemmen en 2 zetels door apparentering gezien het kiesquotiënt 23.663 bedroeg (Herbage en Mabilie).

Arrondissement Charleroi-Thuin.

Tijdens de legislatuur waren twee senatoren, de ene wegens overlijden, de andere wegens ontslag, moeten vervangen worden. Miserez en Deliege hadden respectievelijk als plaatsvervangers Elise en Bricout.

De voorzitter van de arrondissementsfederatie Franz Janssens oud-voorzitter van l'Entente Wallonne du PLP en uittredend gecoöpteerd senator, gemeenteraadslid te Gosselies wordt door de federatie als lijsttrekker aangewezen.

Te Thuin beslist een poll, die de kandidaten moet aanwijzen voor de pare plaatsen (de onpare gaan naar Charleroi) dat Mevrouw Mabilie-Leblanc, scheidend volksvertegenwoordiger de tweede plaats zal bezetten voor de Senaat.

De uittredende senator Elise van Bailleux moet zich tevreden stellen met de plaats van eerste plaatsvervanger zoals in 1968.

De partij behaalde in 1968 66.370 stemmen en twee zetels (Miserez en Deliege) (59).

Arrondissement Bergen.

Het federaal comité van de PVV Bergen komt op 10 oktober bijeen om de kandidaatslijsten op te stellen. Het bestaat uit de afgevaardigden van de lokale secties en de vertegenwoordigers van de erkende politieke sociale en culturele bewegingen. Het comité vergadert samen met de algemene vergadering (60).

Men besluit de uittredende volksvertegenwoordiger Hannotte, voorzitter van de PVV-Henegouwen, katholiek, komende van de Parti Social Indépendant opnieuw als lijstaanvoerder aan te duiden. Hij behaalde in 1968 4.171 voorkeurstemmen.

Als tweede fungeert Gorez en als plaatsvervanger Capouillez.

De partij bekwam in 1968 29.787 stemmen en één zetel (Hannotte).

Arrondissement Zinnik.

De federatie wijst Lerouge uittredend volksvertegenwoordiger (3.176 voorkeurstemmen in 1968) ; katholiek, gemeenraadslid te Lessines terug als lijstaanvoerder aan.

(59) *Ibidem.*

(60) *La Dernière Heure*, 11 oktober 1971, blz. 3, col. 4 en 5.

Tweede op de lijst is Vanderwalle, gemeenteraadslid te Marche-lez-Ecaus-sinnes en eerste plaatsvervanger zoals in 1968 blijft Dubois.

De lijst kreeg in 1968 20.025 stemmen en één zetel (Lerouge).

Arrondissement Bergen-Zinnik.

De samenstelling van de lijst gaf aanleiding tot een verrassing. De enige uittreedende senator Jottrand weigert zich te onderwerpen aan de beperkte poll, waarop slechts een honderdtal leden aanwezig zijn. Hij wordt op de algemene vergadering van 10 oktober, waarvan hoger sprake, bij eenparigheid van stemmen uitgesloten (hij behaalde in 1968 6.881 voorkeurstemmen) (61).

De algemene vergadering van de arrondissementsfederatie stelt in zijn plaats het uittreedend provincieraadslid Gerhards voor als lijststaanvoerder. Betrokkene was vroeger lid van de P.S.I. en is een tegenstander van Groot-Bergen.

Tweede op de lijst staat Beghin, uittreedend provinciaal senator en schepen te Braine-le-Comte; plaatsvervanger is Brison.

De partij behaalde in 1968 52,350 stemmen en één zetel (Jottrand).

Arrondissement Doornik-Aat-Moeskroen.

Het PVV-comité van het arrondissement Doornik beslist de scheidende volksvertegenwoordigers Lefebvre en Picron in dezelfde volgorde voor te dragen voor de Kamer (62).

De eerstgenoemde is minister van Staat, oud-minister en 81 jaar oud (7.363 voorkeurstemmen in 1968).

Picron is burgemeester van Ormeignies en behaalde in 1968 8.482 voorkeurstemmen.

De strijdplaats wordt ingenomen door Ferret uittreedend provinciaal senator, katholiek, gemeenteraadslid te Moeskroen. Eerste plaatsvervanger wordt Soudant.

De lijst behaalde in 1968 45.841 stemmen en twee rechtstreeks verkozen senatoren (Lefebvre en Picron).

Hetzelfde PVV-comité wijst Descamps, uittreedend senator en nationaal PVV-voorzitter, burgemeester van Aubechies aan als lijsttrekker voor de Senaat (13.730 voorkeurstemmen in 1968) (63).

Vlomainck bekleedt de tweede plaats en Lesaffre is plaatsvervanger zoals in 1968.

De partij behaalde in 1968 met 44.616 stemmen één zetel (Descamps).

(61) *Ibidem*, *La Libre Belgique*, 11 oktober 1971, blz. 2, col. 7.

(62) *Gazet van Antwerpen*, 7 oktober 1971, blz. 12, col. 8.

(63) *La Libre Belgique*, 11 oktober 1971, blz. 2, col. 8.

Provincie Luik.

Arrondissement Luik.

Op het einde van de maand september beslist het permanent bureau van de arrondissementsfederatie van de PVV-Luik dat geen enkele kandidaat buiten poll zal worden aangewezen (64). Er zal bijgevolg een algemene vergadering worden bijeengeroepen op 10 oktober die gevolgd zal worden door een poll die tot de 14de zal duren.

Deze beslissing van het bureau wordt op 4 november ter goedkeuring aan het arrondissementscomité onder voorzitterschap van uittredend senator Strivay onderworpen.

Op zondag 10 november worden de kandidaten aan de algemene vergadering voorgesteld. Twaalf politici dingen naar een zetel in de Kamer, tien in de Senaat, waaronder al de uittredende volksvertegenwoordigers en senatoren. Ieder kandidaat beschikt over vijf minuten spreektijd, de uittredende over tien minuten (65).

Vervolgens wordt overgegaan tot de poll die vijf dagen zal duren.

De poll-operaties worden geleid door een directeur en gecontroleerd door 2 gerechtsgriffiers en 5 commissarissen.

Tijdens de nacht van donderdag op vrijdag worden de resultaten geproclameerd.

Al de scheidende kandidaten worden terug in dezelfde volgorde voorgedragen (66).

Voor de Kamer ziet de lijst er als volgt uit :

1. Jeunehomme, uittredend volksvertegenwoordiger, voorzitter van de Waalse PVV, behaalde in 1968 15.837 voorkeurstemmen ;

2. Borsu, uittredend volksvertegenwoordiger, mutualist, gemeenteraadslid te Grivegnée ; in 1968 kreeg hij 4.351 voorkeurstemmen ;

3. Defraigne, uittredend volksvertegenwoordiger, katholiek, nieuwe schepen van de stad Luik, behoort tot de groep Destenay ; hij behaalde in 1968 2.275 voorkeurstemmen ;

4. Delruelle, uittredend volksvertegenwoordiger uit Forêt, industrieel, in 1968 kreeg hij 2.455 voorkeurstemmen ;

5. Pirotte, nieuw schepen van de stad Luik en eerste plaatsvervanger in 1968.

(64) *Le Sotr*, 30 september 1971, blz. 2.

(65) *La Dernière Heure*, 6 oktober 1971, blz. 4, col. 3. *La Libre Belgique*, 11 oktober 1971, blz. 2, col. 4 en 5.

(66) *La Dernière Heure*, 16 en 17 oktober 1971, blz. 11, col. 3 en 4.

De laatste plaats op de lijst wordt bekleed door Jean Rey. Deze maal is de eerste plaatsvervanger Delruelle.

In 1968 bewam de PVV-lijst 86.176 stemmen en vier verkozenen (Jeu-nehomme, Borsu, Defraigne, Delruelle).

Alleen voor de Senaat doet zich een permutatie voor tussen de twee verkozenen van 1968 :

1. Strivay, uittredend senator, voorzitter van de arrondissementsfederatie, gemeenteraadslid te Bonnelles.

2. Maise, uittredend senator, oud-minister.

3. Mevrouw De Bruge-Jonlet, eerste plaatsvervanger in 1968 en ook in 1971. Zij behoort tot de groep Destenay.

Als laatste op de lijst komt Laurent oud-gecoöpteerd senator.

Er dient opgemerkt dat een der beide senaatszetels in 1968 door apparentering bekomen werd.

De PVV behaalde in 1968 86.572 stemmen en twee zetels (Maise en Strivay).

Arrondissement Verviers.

Het PVV-comité van het arrondissement Verviers heeft drie kandidaten aangewezen. De aanvulling van de lijst wordt overgelaten aan het bureau (67).

Met 173 stemmen tegen 27 wordt de vroegere lijstaanvoerder Philippart, uittredend volksvertegenwoordiger, katholiek, gemeenteraadslid en oud-burgemeester van Stavelot, die in 1970 zijn sjerp verloor, geweerd. Hij behaalde in 1968 6.229 voorkeurstemmen (68).

In zijn plaats wordt Damseaux, eerste plaatsvervanger in 1968 en gemeenteraadslid te Verviers, lijsttrekker. Hij bewam 4.700 voorkeurstemmen in 1968.

Op de tweede plaats vinden wij Louis Johann, provinciaal senator, gemeenteraadslid en oud-schepen van Sankt-Vith het enige duitssprekend parlementslid van de PVV, maar waarvan de zetel deze maal toekomst aan het arrondissement Luik.

Als eerste plaatsvervanger treedt Leidgens op.

Deze lijst behaalde in 1968 39.258 stemmen en één zetel (Philippart).

Voor de Senaat wees het comité wederom de scheidende senator Gillet aan. Hij is katholiek en burgemeester van La Reid. In 1968 behaalde hij 8.623 voorkeurstemmen.

(67) *De Nieuwe Gazet*, 5 oktober 1971, blz. 4, col. 7.

(68) *Le Soir*, 6 oktober 1971, blz. 2, col. 7.

Door het bureau wordt als tweede kandidaat Voncken aangesteld. Ook hij is katholiek, gemeenteraadslid te Verviers en tevens eerste plaatsvervanger.

In 1968 behaalde deze lijst 38.885 stemmen en één rechtstreekse senator (Gillet).

Arrondissement Hoei-Borgworm.

De arrondissementsfederatie wijst de uittredende volksvertegenwoordiger Gustin als kopman aan. Hij is katholiek, burgemeester van Groot-Hannut en behaalde in 1968 6.548 voorkeurstemmen.

Als tweede hebben we Badet en als plaatsvervanger Longrie.

Deze lijst behaalde 20.831 stemmen en één zetel in 1968 (Gustin).

Voor de Senaat gaat de voorkeur deze maal naar Depas, gemeenteraadslid te Moha gevolgd door Coen ; de eerst plaatsvervanger is Medart.

De scheidende gecoopteerde senator Parmentier, gemeenteraadslid en oud-burgemeester van Hoei, moet dus de plaats ruimen als lijstaanvoerder en verhuist naar de laatste plaats.

De partij behaalde in 1968 21.101 stemmen en geen zetel.

Provincie Luxemburg.

Arrondissement Aarlen-Marche-Bastenaken.

De arrondissementsfederatie beslist de uittredende volksvertegenwoordiger Olivier Louis, burgemeester van Bastenaken, katholiek, die tevens kandidaat is voor de provincie, als lijsttrekker aan te wijzen. In 1968 behaalde hij 60.808 voorkeurstemmen.

Op de tweede plaats treffen we een andere katholiek aan, nml. Bock bestendig afgevaardigde, afkomstig van Bovigny, die in 1968 tweede plaatsvervanger was (69).

Als eerste plaatsvervanger fungeert nu Mevr. Godinache.

In 1968 behaalde de partij 20.725 stemmen en één zetel (Olivier Louis).

Arrondissement Neufchâteau-Virton.

De uittredende volksvertegenwoordiger Bossicart, burgemeester van Libramont wordt bevestigd als kopman (5.284 voorkeurstemmen in 1968).

De tweede plaats komt toe aan Gilson, bestendig afgevaardigde uit Izel, die in 1968 eerste plaatsvervanger was.

Nu treffen we op die plaats André aan.

Met 13.638 stemmen behaalde de PVV in 1968 één zetel (Bossicart).

(69) *Le Soir*, 4 november 1971, blz. 5, col. 5 en 6.

Arrondissement Aarlen-Marche-Bastenaken-Neufchâteau-Virton.

Ook hier behoudt de arrondissementsfederatie Mevr. Godinache, echtgenote van de burgemeester van Tohogne en gemeenteraadslid te Marche-en-Famenne als lijstaanvoerder.

Tijdens de legislatuur volgde zij Reuter op (5.096 voorkeurstemmen in 1968), na diens ontslag. Zij is provinciaal voorzitter van de PVV-vrouwen en van de arrondissementsfederatie van Marche. Haar naam komt ook voor op de lijst voor de provincie. De uittreedende senator baat een landbouwbedrijf uit en behaalde in 1968 6.403 voorkeurstemmen (70).

Als tweede kandidaat treffen we de uittreedende provinciale senator en burgemeester van Recogne, broer van hierbovengenoemde lijsttrekker voor de Kamer, Louis Olivier aan. Ook hij is kandidaat op de drie lijsten nml. Kamer, Senaat en Provincie. Hij behaalde in 1968 12.361 voorkeurstemmen.

De plaats van de eerst plaatsvervanger wordt bekleed door Lekeux die reeds in 1968 de tweede plaats bezette.

De partij behaalde in 1968 36.433 stemmen en één rechtstreeks verkozene (Reuter vervangen door Mevr. Godinache).

Het feit dat dezelfde namen op de lijsten voor de Kamer, Senaat en Provincie voorkomen wijst op een gebrek aan politiek personeel (71). Van een eigenlijke poll is er nergens sprake.

Provincie Namen.*Arrondissement Namen.*

Met de instemming van het arrondissementscomité van de PVV-Namen blijft de uittreedende volksvertegenwoordiger Poswick, oud-minister, katholiek, gemeenteraadslid van Gembloux lijsttrekker. Hij behaalde in 1968 16.476 voorkeurstemmen (72).

Als tweede kandidaat treffen we op de lijst Duchesne aan, werkleider aan de Faculteit Notre-Dame en gemeenteraadslid te Malonne.

Materne komt op als plaatsvervanger. Hij is burgemeester te Jambes en bekleedde vroeger de strijdplaats.

De partij behaalde in 1968 35.638 stemmen en één zetel (Poswick).

Arrondissement Dinant-Philippeville.

De arrondissementsfederatie wijzigt de volgorde der kandidaten op de verkiesbare plaatsen.

(70) *La Libre Belgique*, 1 en 2 november 1971, blz. 3, col. 3 en 4.

(71) *La Dernière Heure*, 27 oktober 1971, blz. 8, col. 1.

(72) *Courrier hebdomadaire du C.R.I.S.P.*, nr 539, 5 november 1971, blz. 12.

Lijsttrekker wordt de uittredende volksvertegenwoordiger Cornet d'Elzcius, katholiek, oud-burgemeester van Scy, die in 1968 7.329 voorkeurstemmen behaalde in de streek van Ciney.

De tweede plaats gaat naar de lijsttrekker van 1968 en uittredende volksvertegenwoordiger, Coulonvaux, advocaat te Dinant die 5.272 voorkeurstemmen kreeg in 1968.

Als derde kandidaat vinden we Mevr. Libert-Remy uit Couvin en als eerste plaatsvervanger Jules de Ville, uittredende provincieraadslid, schepen te Senzeille.

Beide laatsten vertegenwoordigen Philipville dat tevergeefs heeft aangedrongen op een verkiesbare plaats.

De PVV behaalde in 1968 23.653 stemmen en twee zetels waarvan één te danken aan appartering (Coulonvaux en Cornet d'Elzcius).

Arrondissement Namen-Dinant-Philipville.

Voor de Senaat wordt terug beroep gedaan als lijsttrekker op de uittredende senator Toussaint, oud-minister, oud-voorzitter van L'Entente Wallonne du PLP en oud-schepen van de stad Namen. In 1968 bekwam de betrokkene 28.369 voorkeurstemmen.

De tweede plaats wordt bezet door Billiet uittredend provinciaal senator, gemeenteraadslid en oud-burgemeester van Rochefort die in 1970 zijn sjerp kwijt speelde.

De eerst plaatsvervanger is zoals in 1968 Doumont.

De partij behaalde in 1968 57.487 stemmen en één zetel (Toussaint).

Ook hier wordt nergens melding gemaakt van pollverrichtingen.

Besluit.

De lijstensamenstelling van de PVV vertoont een zeer verscheiden beeld in het land. Meestal geschiedt de aanwijzing door het federal hoofdbestuur namelijk het vast bureau. Soms roept men het federaal comité of uitgebreid comité in algemene vergadering samen. Ook gebeurt het dat het comité de eerste kandidaten aanwijst terwijl de anderen door het bureau worden aangeduid.

De meest uitgebreide poll grijpt plaats te Luik (duurt vijf dagen).

Te Charleroi, na de aanwijzing van de eerste kandidaat, is er een poll voor de Kamer waaraan een vierhonderdtal leden deelnemen.

Te Verviers wijst het comité de eerste drie aan door een poll waaraan een tweehonderdtal leden deelnemen, de overigen worden door het bureau aangewezen.

Te Bergen-Zinnik is er een beperkte poll voor de Senaat waarop een honderdtal leden aanwezig zijn.

Te Gent wijzen 113 leden de eerste drie kandidaten aan voor de Kamer, de anderen worden door het bureau aangesteld. Voor de Senaat is er een poll voor de eerste kandidaat en wordt de tweede aangewezen door het vast bureau.

Waarom wordt in sommige gevallen, ondanks de korte tijdspanne waarover men beschikt (de lijsten moesten ingediend zijn op 17 oktober 1971 vóór middernacht) toch een poll ingericht?

Soms heeft het een plebiscitaire reden zoals bv. te Gent voor Willy De Clercq en gedeeltelijk te Luik voor Jeunehomme en zijn ploeg.

In andere gevallen wil men de knoop doorhakken wanneer men moet kiezen tussen twee invloedrijke kandidaten bv. te Gent tussen Pede en Kickx en te Charleroi tussen Bricout en Petitjean.

Soms gebeurt het ook om bepaalde kandidaten uit te sluiten, dit is het geval te Bergen-Zinnik voor Jottrand.

Twee belangrijke politici zijn ten offer gevallen aan een poll nml. Merchiers te Gent, Philippart te Verviers.

Anderen verdwenen van de lijsten zoals De Baeck te Antwerpen, Ancot te Brugge.

Het is een feit dat men in de arrondissementen ijverig heeft gewerkt aan de samenstelling van de kandidatenlijsten en zulks gaat soms gepaard met heel wat discussies en trouwtrekken. Maar over die kleine kiesstrijd op zichzelf lekt weinig uit. Slechts in zeldzame gevallen werpen de kranten enig licht op deze tractaties.

De poll waaraan alle leden van de partij deelnemen en die dus een zeker correctief vormt op het manke stelsel is ditmaal meestal achterwege gebleven, naar het heet bij gebrek aan tijd.

Dit belet niet dat zich enkele belangrijke verschuivingen hebben voorgedaan in de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Henegouwen en in de arrondissementen Nijvel en Verviers.

Indien we een hernieuwingscoëfficiënt zouden berekenen voor gans het land met uitsluiting van de dissidenten dan bekomen we :

21 % voor de Kamer en 32 % voor de Senaat.

Nieuwe kandidaten op verkiesbare plaatsen, die niet in het parlement zetelen, in de veronderstelling van een *status quo*, zijn echter heel gering : 6 in de Kamer (13 %), 2 in de Senaat (9 %).

Het is moeilijk de algemene trend van deze hernieuwing te bepalen. Allicht kan men wijzen op een lichte afzwakking van het katholieke element (de verdwijning van De Baeck en Ancot, de eliminatie van Philippart). Ook de Franstalige strekking in Vlaanderen wordt, al is het in beperkte mate afgezwakt (de vervanging van Lilar door Poma, de eliminatie van Merchiers). In Vlaanderen stellen we ook een zekere vooruitgang vast van

het syndikale en mutualistisch element (Bonnell eventueel plaatsvervanger van Holvoet te Oostende ; Flamant te Gent).

« In feite, aldus prof. dr. Dewachter, is in ons stelsel de kiesstrijd al half gestreden van zodra de lijsten samengesteld zijn. Het is in werkelijkheid zo, dat enkele zeldzame gevallen niet te na gesproken, de kiezers niet bepalen wie zal verkozen zijn, maar slechts hoeveel vertegenwoordigers elke partij zal toegemeten krijgen » (73).

Dit is in 1971 nog meer dan vroeger het geval geweest. Het zijn de federale partijcomités en zelfs niet al de partijleden die een beslissende invloed hebben gehad. Dit heeft in sommige provinciën oligarchieën laten voortbestaan maar anderzijds misschien bepaalde verschuivingen in de hand gewerkt.

(73) *De Nieuwe Gids*, 11 oktober 1971, blz. 6, col. 1.

